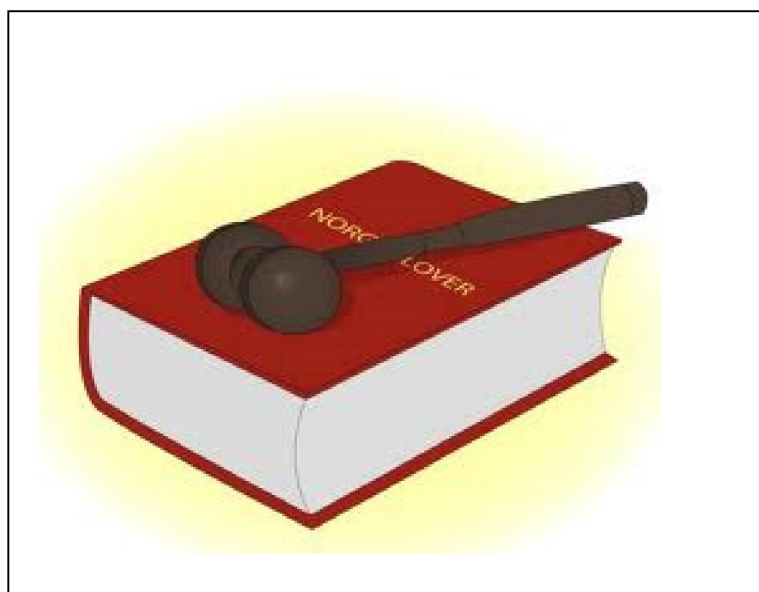

Forvaltningsrevisjon i Rennebu kommune**Kommunens fastsetting av gebyrer og
behandlingstid for tjenestene
oppmålingsforretninger og byggesak**

Formålet med prosjektet er å finne svar på om kommunen etterlever bestemmelsene for beregning av gebyrer og bestemmelsene om behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak

INNHOLD

1	INNLEDNING	3
2	FORMÅL, PROBLEMSTILLINGER OG METODE	3
2.1	Formål	3
2.2	Problemstilling	3
2.3	Metode	4
3	REVISJONSKRITERIER	4
4	FAKTADEL	8
4.1	Organisering av tjenestene i kommunen	8
4.2	Fastsetting av gebyrer og selvkost	9
4.3	Regnskaper	10
4.5	Behandlingstid	13
4.5.1	Data innhentet fra kommunen	13
4.5.2	Tall fra SSB Behandlingstid for byggesaker og kart og oppmåling	17
5	REVISORS VURDERING OG KONKLUSJON	19
5.1	Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for fastsetting av gebyrer?	19
5.2	Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for behandlingstid?	21
6	RÅDMANNENS UTTALELSE	22
7	REVISORS SAMMENDRAG OG ANBEFALING	23
8	VEDLEGG	25
8.1	Kilder	25
8.2	Oversikt over tabeller.....	26
8.3	Rådmannens uttalelse	26

Rennebu, 26. oktober 2018

Svein Magne Evavold
Revisjonssjef

Merete Lykken
Revisor

1 INNLEDNING

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget, og inngår i vedtatt plan for forvaltningsrevisjon 2016 – 2019 som er vedtatt av kommunestyret. Forvaltningsrevisjon er hjemlet i Kommuneloven § 77 nr 4 og nærmere presisert i §§ 6, 7 og 8 i Forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

Kommunestyret i Rennebu behandlet i møte 26.10.2017 i sak 53/2016 «Overordnet analyse og forslag til plan for forvaltningsrevisjon for 2016 – 2019» etter innstilling fra kontrollutvalget. Forslag til prosjekt i forvaltningsrevisjon for 2018 ble vedtatt med en tilleggsbestilling fra kommunestyret og vedtaket ble som følger «*Vurdering av kommunens beregninger av gebyrer og betalingssatser på områdene kart, oppmåling og byggesak, og om behandlingstid på de tre områdene*».

2 FORMÅL, PROBLEMSTILLINGER OG METODE

2.1 Formål

Formålet med prosjektet er å finne svar på om kommunen etterlever bestemmelsene for beregning av gebyrer og bestemmelsene om behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak.

2.2 Problemstilling

Følgende problemstillinger er utarbeidet for denne forvaltningsrevisjonen:

- 1. Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for fastsetting av gebyrer for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak?**
- 2. Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretning og byggesak?**

Forvaltningsrevisjonen avgrenses til å vurdere kommunens beregninger av betalingssatsene som ligger til grunn for fakturering av oppmålingsforretninger og byggesaker. Prosjektet omfatter regnskaper for årene 2015 – 2017. Vi ser på medgått saksbehandlingstid på et utvalg saker i perioden 2015 – 2017 for byggesaker og oppmålingsforretninger. Prosjektet omfatter ikke vurdering av sakenes innhold.

2.3 Metode

I følge forskrift om revisjon § 7 skal forvaltningsrevisjon gjennomføres og rapporteres i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området. Denne rapporten utarbeides med grunnlag i RSK 001 standard for forvaltningsrevisjon fastsatt av Norges kommunerevisorforbunds styre 1. februar 2011 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk.

Etter bestilling ble det utarbeidet prosjektplan som er endelig godkjent av kontrollutvalget. Prosjektplanen danner grunnlaget for denne forvaltningsrevisjonen.

Prosjektet er utført gjennom kommunikasjon med kommunen, dokumentinnsamling og dokumentanalyse. Foreløpig rapport ble sendt rådmannen for uttalelse. I uttalelsen er det opplysninger som er innarbeidet i rapporten.

3 REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier skal danne grunnlag for norm eller en referanse som de innsamlede data vurderes opp mot, og dermed danne grunnlag for om det foreligger avvik eller svakheter på områder som er gjenstand for undersøkelse. Revisjonskriteriene er uttrykk for en norm eller et ideal for hvordan tilstanden bør være på det reviderte området og danner også et naturlig utgangspunkt for revisjonens anbefalinger.

Revisjonskriteriene hentes fra lover, forskrifter, forarbeid, rettspraksis, politiske vedtak, administrative retningslinjer, mål og føringer osv.

Revisjonskriteriene som legges til grunn for dette prosjektet utledes ut i fra:

- Plan- og bygningsloven
- Byggeforskriften
- Matrikkelloven
- Matrikkelforskriften
- Rundskriv H-3/14: Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester fra KMD
- Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder til regnskapsrapporteringen i KOSTRA
- Forvaltningsloven
- Kommuneloven
- Ny kommunelov
- Fastsatt regnskapsstandard: God regnskapskikk nr 6 noter til årsregnskapet

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Plan- og bygningsloven § 33-1 regulerer hva kommunen kan kreve i gebyrer for behandling av søknad om tillatelser, utferdigelse av kart og attester og for annet arbeid som det etter loven påhviler kommunen å utføre. Gebyrene skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader.

Gebyrene ved byggesaksbehandling kan helt eller delvis dekke kommunens kostnader ved behandling av byggesaker. Prinsippet er at kommunen kan ta betalt inntil selvkost, men det er også anledning til å subsidiere byggesaksbehandlingen ved å ta gebyrer som ligger på et lavere nivå enn selvkost.

Etter § 33-1 i plan- og bygningsloven har kommunen hjemmel til å vedta et regulativ for gebyrer som skal dekke kostnadene med kommunens arbeid etter loven. Utgangspunktet er at gebyrene ikke skal overstige kostnadene i den enkelte sak, men det er godtatt og ansett som hensiktsmessig at gebyrene baseres på gjennomsnittsbetraktninger.

Forskrift om byggesak (byggesakforskriften)

I kapittel 6 om kommunens saksbehandling er det beskrevet i § 6-1 at kommunen skal opplyse om den videre saksbehandling og antatt saksbehandlingstid.

I kapittel 7 er det i §§ 7-1 t.o.m. 7-6 beskrevet hvilke tidsfrister som gjelder for kommunens og klageinstansens saksbehandling.

Lov om eiendomsregistrering (matrikkelloven)

Matrikkelloven § 32 gir kommunen anledning til å kreve gebyrer for oppmålingsforretning, matrikkelføring, utferding av matrikkelbrev og anna arbeid etter lova her. Det er kommunestyret som må fastsette et regulativ. Gebyr kan i sum ikke være høyere enn nødvendige kostnader som kommunen har med slikt arbeid.

Etter Matrikkelloven § 35 skal kommunen gjennomføre og matrikkelføre forretningen uten unødig opphold. Kommunen og rekvirenten kan avtale lengre frist etter reglene fastsatt av departementet i forskrift. Fylkesmannen kan fatte vedtak om fullføring og matrikkelføring av oppmålingsforretning som ikke er fullført eller matrikkelført innen oppgitt frist, for kommunen sin regning.

Forskrift om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften)

§ 16 gir nærmere bestemmelser for hva kommunen kan få dekket gjennom gebyr og hva som kommunen ikke skal kreve gebyr for.

§ 18 beskriver nærmere bestemmelser for frister i saker som krever oppmålingsforretning.

§ 19 beskriver nærmere bestemmelser om frister for behandlingstid i saker om ikke krever oppmålingsforretning.

§ 21 klagefrist løper fra det tidspunktet parten har mottatt matrikkelbrev eller underretning om føringen i matrikkelen.

Rundskriv H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester

For å kunne oppfylle kravene i lovbestemmelsene og som en hjelp til kommunene i beregninger av hva de kan ta av gebyrer for tjenestene, har Kommunal- og moderniseringsdepartementet utarbeidet «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester.» I motsetning til lover og forskrifter som pålegger kommunene bestemte plikter, er retningslinjene for beregning av selvkost ikke rettslig bindende overfor kommunene. Retningslinjene kan likevel tjene som et sentralt tolkningsmoment i vurderingen av hvilke kostnader en kommune kan kreve dekket gjennom brukerbetaling fra innbyggerne. Retningslinjene har til hensikt å angi en økonomifaglig standard for beregning av selvkost og praktisering av selvkostprinsippet som er i tråd med reglene i særlovgivningen. Eventuelle avvik fra retningslinjene bør derfor begrunnes.

Retningslinjene stiller opp en modell for produktbeskrivelse. Produktet eller tjenesten vil kunne bestå av et **kjerneprodukt** (det er basisen i tjenesten og det brukeren opplever som det grunnleggende i tjenesten som han er villig til å betale for), videre vil den bestå av **tilleggstjenester** (fra ansatte i andre deler av kommuneorganisasjonen) og av **støttefunksjoner** (angir aktiviteter som er pålagt eller på annen måte vil være nødvendig for kommunen som helhet, men som står i et forhold til den enkelte tjeneste som gjør at de vanskelig kan avgrenses kalkylemessig).

Kapitalkostnaden i selvkostkalkylen skal fange opp kostnader som oppstår når kapital bindes opp i en realinvestering (bygninger, anlegg mv.) Årlige kapitalkostnader består av to elementer:

- Avskrivningskostnader, dvs. kostnadsfordeling av anskaffelseskost over brukstiden.
- Alternativkostnaden (kalkulatorisk rentekostnad), dvs. den avkastning kommunen alternativt kunne oppnå ved å plassere penger tilsvarende (netto) investeringsbeløpet (etter avskrivninger) i markedet.

Etter H-3/14 settes kalkylerenten til 5-årig swaprente med et tillegg på 0,5 %. Det benyttes gjennomsnittlig nivå for kalkyleåret.

Avslutningsvis beregnes det kapitalkostnader av indirekte tjenester ut fra henførbarhet. Det vil som regel påløpe visse kapitalkostnader knyttet til bruk av kommunale bygninger, utstyr osv. Det prinsipielt riktige er at kapitalkostnader beregnes etter samme prinsipper som for andre driftskostnader for de indirekte tjenestene.

Det vil kunne være ressurskrevende å foreta en konkret beregning av hvor mye de ulike indirekte tjenestene forbruker i form av kapitalkostnader. Som en forenklet beregning av kapitalkostnader for indirekte tjenester (interntjenester), kan det alternativt brukes et sjablonmessig påslag på anslagsvis 5 % av netto indirekte kostnader for selvkosttjenesten.

Kommunal- og Moderniseringsdepartementets veileder til regnskaps-rapporteringen i KOSTRA

Departementet utgir årlig en hovedveileder som gir informasjon om og retningslinjer for inndelingen i funksjoner og arter (ressursbruken i kommunene) i regnskaps-rapporteringen i KOSTRA. I Rundskriv H-3/14 henvises det til veilederen når det gjelder prinsippene for avgrensning av administrativ ledelse og for fordeling av andel stillinger slik det er beskrevet i KOSTRA-veilederen.

Forvaltningsloven

I kapittel tre § 11 a. er alminnelige regler for saksbehandlingstid og foreløpig svar beskrevet. Dette innebærer at forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold. Dersom det må ventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det forvaltningsorganet som mottok henvendelsen snarest mulig gi et foreløpig svar. I svaret skal det gjøres rede for grunnen til at henvendelsen ikke kan behandles tidligere, og så vidt mulig angis når svar kan ventes.

Kommuneloven – LOV-1992-09-25-107

Lovens § 23 beskriver administrasjonssjefens oppgaver og myndighet. I 2. ledd sies det at administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak er iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Ny kommunelov – LOV-2018-06-22-83- ikke i kraft

Kapittel 15. Selvkost, § 15-1. *Beregning av selvkost*

Hvis det er fastsatt i lov eller forskrift at kommunale eller fylkeskommunale gebyrer ikke skal være større enn kostnadene ved å yte tjenesten, skal selvkost beregnes i samsvar med andre til fjerde ledd.

Samlet selvkost for en tjeneste skal tilsvare merkostnaden ved å yte tjenesten. Samlet selvkost skal fastsettes ut fra følgende prinsipper:

- a) Kostnadene skal beregnes ut fra gjennomførte transaksjoner og anskaffelseskost
- b) Investeringskostnadene skal beregnes ut fra avskrivningene på investeringene og beregnede rentekostnader
- c) Investeringskostnadene skal fordeles over den tiden investeringene forventes å være i bruk.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om beregning av selvkost og gjøre unntak fra tredje ledd.

God kommunal regnskapsskikk nr 6 noter til årsregnskapet

Standarden er fastsatt og gjelder fra og med regnskapsåret 2016. I kapittel 3.1.3 finner vi øvrige noter i henhold til god kommunal regnskapsskikk. Her anser vi punkt 10 som grunnlag for kriterier i denne forvaltningsrevisjonen:

- Opplyse om resultatene for gebyrfinansierte selvkosttjenester der kommunen fastsetter betalingen etter lov og forskrift, gjerne over flere år. Opplysningene bør omfatte inntekter, kostnader, over-/underskudd og budsjettet (vedtatt) versus faktisk dekningsgrad.

Ovenstående regelverk danner grunnlag for utarbeidelse av revisjonskriteriene. Revisjonskriteriene utledes til hver problemstilling.

4 FAKTADEL

4.1 Organisering av tjenestene i kommunen

Rennebu kommune er en liten kommune og har to ansatte i full stilling på kart og oppmåling. De utfører også arbeid som ikke er gebyrbelagt, for eksempel arbeid med adressering av alle husstander i hele kommunen, føring av jordskiftesaker for skifteretten og kartarbeid til planregisteret. Den ene ansatte har utført saksbehandling av alle utslippssaker over en lengre periode.

Byggesaksbehandling består av to ansatte med tilsammen 180 % stilling. I tillegg har planrådgiver bidratt med saksbehandling av byggesaker og utslippssaker i travle perioder.

Hovedutvalget for miljø, teknikk og landbruk (MTL) har etter det vi har fått opplyst ønsket å prioritere arbeidsstyrken til den løpende saksbehandlingen og det er derfor flyttet ressurser til denne når det har vært nødvendig.

Hvilke rutiner er etablert – fra mottak til ferdig behandlet?

For å få forståelse for hvordan tjenestene fungerer ba vi om beskrivelse av hvilke rutiner som er etablerte. Nedenfor gjengis rutinebeskrivelser for byggesak og oppmålingsforretninger.

Rutiner for behandling av byggesaker

Alle saker registreres inn av servicetorget som med bakgrunn i søknaden foreslår sakstype. Nye saker legges inn uten å tildele saksbehandler. Fagansvarlig fordeler saker i fast møte på mandager. Saksbehandler kontrollerer sakstype og benytter milepælene (beskrevet nedenfor) i sak/arkivsystemet som grunnlag for framdrift. Prioriteringer skjer med grunnlag i sakstyper og fristene som går fram av byggesaksforskriften og plan- og bygningsloven.

I saksbehandlersystemet (ESA) er det definert milepæler som gjelder som skriftlige rutiner i kommunen. Milepælene gir saksbehandlere og servicetorget oversikt på status for den enkelte byggesak, og det opplyses av administrasjonen at det derfor vil fungere som en internkontroll. Oppgaver i den enkelte sak blir lagt til forfall hos saksbehandler med frist. Eksempler på milepæler er opprettelse av sak,

foreløpig svar, søknad komplett, vedtak fattet, status behandling med mer og til slutt saken avsluttet.

Rutiner for behandling av oppmålingsforretninger

Alle saker registreres inn i ESA av servicetorget

Saken blir lagt inn i oppmålingsforretning (egen kartprogramvare) etter at enheten har mottatt dem i ESA.

Saken følges videre opp i oppmålingsforretning.

Her er også alle operasjonene definert og det er laget en milepæl for hver slik at det er mulig å følge med hvor langt saken har kommet. Det opplyses at milepælsliste da er gjenstand for internkontroll.

Skriftlig kommunikasjon med rekvirent og parter skjer vi saksbehandler systemet ESA.

Prioritering av bolig- og næringstomter skjer med utgangspunkt i politisk signal. Ellers tas sakene i den rekkefølge de mottas og prioriteres i tillegg ut i fra pålagte frister.

4.2 Fastsetting av gebyrer og selvkost

Byggesak

Det er ikke fattet vedtak i kommunestyret at tjenestene byggesak skal være selvkostområde. Vi har fått opplyst at de interne kostnadene sist ble beregnet ca år 2011 da tjenesten byggesak hadde registrert sin tidsbruk over flere måneder. Da ble det også beregnet interne kostnader og administrasjonen opplyser at det er usikkerhet knyttet til beregningene. Kommunestyret valgte den gang et lavere nivå på gebyrer enn beregnet selvkost. Gebyrene er etter den tid prisregulert.

Gebyrregulativet vedtas årlig i forbindelse med behandlingen av årsbudsjett og økonomiplan.

Oppmålingsforretninger

Det ble foretatt registrering av forbrukt tid ca år 1985 på de enkelte tjenestene etter en gjennomgang i regi av KS (i forkant av delingsloven). Vi har fått opplyst at gebyrene skulle dekke selvkost. Etter det vi kjenner til er det ikke fattet prinsippvedtak om selvkost for tjenesten. Det ble gitt et påslag på gebyrene i 2011/2012 da det ble kjøpt inn nytt digitalt oppmålingsutstyr. Utover dette er ikke gebyrene økt med annet enn den årlige prisstigningen.

Kommunestyret i Rennebu har ¹vedtatt egen forskrift om at fristen ikke løper i en bestemt tid om vinteren. Forskriften er fastsatt av kommunestyret 11. februar 2010. I § 2 *utsatt frist for gjennomføring av oppmålingsforretning* fastsettes det at tidsfristen som er fastsatt i matrikkelforskriften § 18 første ledd løper ikke i perioden 1. november til 15. mai.

---

¹ Endret etter opplysninger i rådmannens uttalelse.

4.3 Regnskaper

Regnskapene for plansaker, oppmålingsforretninger og byggesak er i hovedsak ført under ansvar 1233 Plan, byggesak og oppmåling i kommuneregnskapet. Vi har i våre tabeller nedenfor satt opp regnskapene spesifisert på funksjon. Kommunene rapporterer til staten på funksjoner, og det er derfor nødvendig med en slik inndeling for å tilfredsstille rapportering. For å gi et innblikk i regnskapene for tjenestene har vi satt opp regnskap for 3 siste år. Hva som hører hjemme under hver funksjon er definert i en egen KOSTRA – veileder (kommunal og statlig rapportering). Vi gjør oppmerksom på at regnskapene ikke utgjør selvkostregnskap for tjenestene i Rennebu kommune.

I **KOSTRA – veilederen for 2017** defineres innholdet i funksjonene 302 og 303:

302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering

- Byggesaksbehandling og kontroll knyttet til søknader om tiltak etter plan- og bygningsloven (byggesaksbehandling), herunder
  - Behandling av konsekvensutredning av tiltak,
  - Behandling av søknader som krever dispensasjon fra byggesaksreglene,
  - Behandling av søknader om oppretting eller endring av eiendom (delingstillatelse),
  - Ekspropriasjon,
  - Behandling av søknader om ansvarsrett og klagesaksbehandling
- Saksbehandling etter lov om eierseksjoner,
- Saksbehandling av utslippstillatelse etter forurensningsloven

Funksjonen omfatter føring av opplysninger i matrikkelen som skjer som ledd i kommunens saksbehandling av byggesak eller eierseksjonering

303 Kart og oppmåling

- Etablering og drift av kommunens kartgrunnlag og geodetiske grunnlag.
- Føring av matrikkelen.
- Oppmålingsforretninger etter matrikkelloven.
- Adresseforvaltning og annen saksbehandling etter matrikkelloven, med unntak av føring a opplysninger i matrikkelen som skjer som ledd i kommunens saksbehandling av byggesak eller eierseksjonering.

Utgifter og inntekter knyttet til forvaltning av geografisk informasjon for bestemte tjenester, f.eks. ledningskart for vann og avløp (funksjon 345 og 353), føres under aktuell funksjon. Det samme gjelder oppmålingsarbeid i

forbindelse med bestemte tjenester, f.eks. utstikning av kommunal vei (funksjon 332).

Innledningsvis er det behov **å forklare regnskapstallene**. På funksjon 303 er det også utført arbeid som ikke er gebyrbelagt for eksempel arbeid med adressering av alle husstander i kommunen, føring av jordskiftesaker for Jordskifteretten og kartarbeid til planregisteret.

Vi har fått opplyst at den ene ansatte i tillegg har utført saksbehandling av alle utslippssaker over en lengre periode, der lønna er ført på funksjon 303, mens inntektene her ført på funksjon 302. Det er ikke gjort noe anslag/ beregnet hvor mye dette utgjør av stillingsandel i løpet av året. Vi har heller ingen oversikt over hvor lenge det har vært slik.

Regnskap funksjon 302 og 303

Funksjon 302 omhandler behandling av byggesaker og delingssaker. Her hører også utslippssaker hjemme. Som redegjort ovenfor er inntektene ført på denne funksjonen mens lønnen er ført på funksjon 303I tillegg har planrådgiver, hvor lønnen er ført på funksjon 301 bidratt med saksbehandling av byggesaker og utslipp i travle perioder uten at det er beregnet hvor mye dette utgjør av stillingsandel i løpet av året. Dette har variert i omfang og tidsrom i perioden 2015 – 2017.

Tabell 1: Funksjon 302

Regnskap byggesaksbehandling og eierseksjonering	2017	2016	2015
Lønn, arbeidsgiveravgift og pensjon	875 314	983 240	1 217 881
Driftsutgifter	65 203	51 024	70 688
Merverdiavgift	4 929	5 513	7 571
Avskrivninger	18 216	18 216	18 216
Sum utgifter	963 662	1 057 994	1 314 357
Gebyrinntekter	-1 345 741	- 1 188 787	- 1 163 217
Salgsinntekter	0	0	-462
Ref. fra nav	8 719	-279 913	-71 688
Refusjon merverdiavgift	-4 929	-5 513	-7 571
Sum inntekter	-1 341 951	-1 474 212	-1 242 938
Sum funksjon 302 byggesak	-378 289	-416 219	71 419

Kommentar til regnskapspostene:

Felles utgifter kommunehuset som lønn renhold, strøm og avskrivninger er fordelt etter fordelingsnøkkel på funksjon.

Tabell 2: Andel av fellesutgifter

Andel av fellesutgifter	2017	2016	2015
10750 lønn	Kr 22 062	Kr 22 163	Kr 22 011
10908 arbeidsgiveravgift og pensjon	Kr 5 819	Kr 5 364	Kr 4 706
11800 strøm	Kr 16 951	Kr 17 255	Kr 15 433
15900 avskrivninger	Kr 18 216	Kr 18 216	Kr 18 216

Tabell 3: Funksjon 303

Regnskap kart og oppmåling	2017	2016	2015
Lønn, arbeidsgiveravgift og pensjon	1 482 499	1 440 530	1 183 491
Driftsutgifter, også lisenser for programvare	218 149	162 064	241 049
Inventar og utstyr	24 203	71 786	122 088
Kjøp av konsulenttjenester	202 500		125 655
Merverdiavgift	71 575	28 743	94 423
Avskrivninger	132 716	118 516	94 423
Sum utgifter	2 132 258	1 821 638	1 934 784
Gebyrinntekter	-648 620	-773 899	-904 556
Salgsinntekter	-125 907	-98 094	-113 608
Salg av tjenester	0	0	-9 285
Avgiftspliktige inntekter	0	0	10 925
Andre salgsinntekter	-4 594	-4 311	-62 230
Refusjon fra staten	-97 758	-33 056	12
Refusjon merverdiavgift	-71 575	-28 743	-94 423
Refusjon fra kommuner	-192 800	0	0
Refusjon tinglysningsgebyr	-26 775	-35 700	-27 825
Sum inntekter og refusjoner	-1 168 029	-973 803	-1 222 840
Sum funksjon 303 kart og oppmåling	964 229	847 835	711 944

Tjenestene er i liten grad kommentert i årsbudsjetter og årsmeldinger 2015 – 2017.

Kommentar til regnskapspostene 2017:

Kjøp av tjenester fra andre gjelder prosjektet bytte kommunenummer, oppsett oppmålingsforretning og faktura for utført kartarbeid fra Plankontoret.

Det er ført lønn på funksjon 303 som vedrører funksjon 302. Dette har variert i omfang og tidsrom i perioden 2015 - 2017 (jf. avsnittet før tabell 1).

Refusjon fra staten er refusjoner fra Statens kartverk for oppgjør av partskonto og kr 75 000 for prosjekt Plansatsing i Rennebu.

Felles utgifter kommunehuset som lønn renhold, strøm og avskrivninger er fordelt etter fordelingsnøkkel på funksjon.

Tabell 4: Andel fellesutgifter kart- og oppmåling

Andel av fellesutgifter	2017	2016	2015
10750 lønn	Kr 10 028	Kr 10 074	Kr 10 005
10908 arbeidsgiveravgift og pensjon	Kr 2645	Kr 2438	Kr 2139
11800 strøm	Kr 7 705	Kr 7 843	Kr 7 015
15900 avskrivninger	Kr 8 280	Kr 8 280	Kr 8 280

4.5 Behandlingstid

Andre del av denne forvaltningsrevisjonen gjelder behandlingstid på byggesaker og oppmålingsforretninger. Nedenfor har vi tatt med en oversikt som viser antall behandlede saker i perioden 2015 – 2017. Vårt utplukk er i hovedsak begrenset til 2017 og noen saker fra 2016. Oversikt over antall saker har vi mottatt fra administrasjonen. I tillegg har vi innhentet data fra kommunens KOSTRA – rapportering 2015 – 2017 som presenteres i egne tabeller.

4.5.1 Data innhentet fra kommunen

Tabell 5: Oversikt over antall registrerte saker i perioden

Antall saker	2017	2016	2015
Oppmålingsforretning og matrikkelføring	58	88	102
Byggesak	161	148	165
Utplukk	35	5	0

Byggesak

Tabell 6: Oversikt over utvalgte byggesaker

Byggesaker					
Saksnr	Type	Tittel	Søknad mottatt	Søknad ferdig	Sum beh.tid
17/1030	3 uker	41/66 nybygg- fritidsbolig Nerskogen hyttegrend	13.10.17	1.11.17	19 dg
17/1031	3 uker	41/67Nybygg- fritidsbolig Nerskogen hyttegrend	13.10.17	1.11.17	19 dg
17/1039	12 uker	126/10 Dispensasjon- nybygg- anneks/uthus-fritidsbolig Nerskogen	13.10.17	8.12.17	1 md 25 dg
17/1123	3 uker	126/28 nybygg- fritidsbolig Ånegga	6.11.17	21.11.17	15 dg
17/121	3 uker	82/8 nybygg- sauefjøs Lerkeveien, Berkåk Foreløpig svar gitt 1.2.17 Uttalelse fra enhet Landbruk 15.2.17 Avtale VA med teknisk 21.3.17	23.1.17 Supplert 21.3.17	10.4.17	20 dg
17/1222	Uten ansvar 12uker	100/16 Dispensasjon tilbygg- fritidsbolig Gisnadalen Endringsmelding	29.11.17 6.4.18	14.02.18 20.4.18	2 md 16 dg 2 uker
17/1228	3 uker	41/55 nybygg – fritidsbolig Nerskogen	1.12.17	7.12.17	6 dg
17/213	3 uker	60/31 Nybygg- fritidsbolig Mjuken Hyttegrend, Berkåk	15.2.17	14.3.17	3 uker og 6 dg
17/221	Uten ansvar 3uker	130/1 tilbygg- driftsbygning/ redskapshus	16.2.17	8.3.17	2 uker og 6 dg
17/408	3uker	122/1 tilbygg – våningshus Gunnes	6.4.17	27.4.17	3 uker
17/470	3 uker	21/303 Nybygg- fritidsbolig og garasje Sørøyåsen, Nerskogen	27.4.17	15.5.17	2 uker 4 dg
17/474	3 uker	21/319 Nybygg- fritidsbolig Sørøyåsen, Nerskogen	27.4.17	26.5.17	4 uker 1 dg
17/556	12uker	Nybygg-anneks-fritidsbolig Vaulan hytteområde	22.05.17	29.6.17	5 uker 3 dg
17/667	3uker	32/102 Nybygg – fritidsbolig Ånegga, Nerskogen Endrings søknad	26.6.17 (10.7.17)	11.7.17	2 uker 1 dg
17/694	Uten ansvar 3uker	83/28 Tilbygg- Bolig Lerkeveien, Berkåk	26.6.17	13.7.17	2 uker 3 dg
17/749	12uker	21/316 Nybygg- Fritidsbolig Sørøyåsen, Nerskogen Endrings søknad	7.7.17 21.9.17	28.09.17	11 uker 6 dg
17/762	3 uker	39/64 Nybygg- fritidsbolig Ånegga, Nerskogen	14.7.17	20.7.17	6 dg
17/763	Uten Ansvar 3uker	103/36 Tilbygg fritidsbolig Gisnadalen	14.7.17	22.7.17	8 dg
17/801	3 uker	22/7 nybygg- driftsbygning Nerskogen	2.8.17	23.8.17	21 dg
17/926	3 uker	99/24 Nybygg- fritidsbolig Gisnåsen	11.9.17	26.9.17	15 dg

Oppmålingsforretninger

Behandlingstid avhenger av hvilken type tjeneste som gjelder. For å få dette riktig for de saker vi har kontrollert er type tjeneste definert nedenfor og nummerert tilsvarende i tabellen med utvalgte saker.

Frister i saker som krever oppmålingsforretning:

1. Når rekvisisjonen for oppmålingsforretningen er mottatt og det ikke er avtalt noe annet med rekvirenten, skal kommunen gjennomføre oppmålingsforretningen og fullføre matrikkelføringen innen 16 uker
2. Når det er nødvendig med tillatelse etter plan- og bygningsloven eller seksjoneringsvedtak for å få saken matrikkelført, løper ikke fristen før tillatelsen eller vedtaket foreligger. Fristen forlenges for den tiden som går med til tinglysning og supplering av opplysninger fra rekvirenten
3. Fristen forlenges for den tiden som går med til utsettelse med hjemmel i § 39 andre ledd. Kommunen kan dessuten forlenge fristen ytterligere fire uker dersom dette er nødvendig for å få partene til å møte til oppmålingsforretningen.

Dersom kommunen overstiger fristen, skal gebyret for oppmålingsforretningen og matrikkelføringen avkortes med en tredjedel.

Dersom kommunen overstiger fristen med ytterligere to måneder, skal gebyret avkortes med ytterligere en tredjedel.

4. Krav fra jordskifteretten om arealoverføring, oppretting, sammenslåing eller sletting av matrikkelenhet mens sak for jordskifteretten pågår, skal matrikkelføres innen to uker. Det samme gjelder matrikulering av umatrikulert grunn og registrering av uregistrert sameie.

Fristene regnes fra kravet er mottatt til matrikkelbrev er utstedt eller annen underretning om føringen er gitt. Fristene kan forlenges i samsvar med § 18 andre ledd.

Dersom kommunen oversitter fristene, skal eventuelt gebyr for matrikkelføringen avkortes med en tredjedel.

Tabell 7: Utvalgte saker oppmålingsforretninger

Oppmålingsforretninger					
Saksnr	Tittel	Type rekvisisjon 1 – 4	Bestilling mottatt	Bestilling fullført/ matrikelbre v oversendt	Sum medgått tid Vinterforskiften: V ja= aktiv V nei=ikke aktiv
16/595	21/122 oppmålingsforretning over eksisterende grenser	1-16 uker	27.5.16	22.11.17	1 år 5 md 26 dg** V nei
16/899	129/1/1 Oppmålingsforretning	2 – 16 uker fra vedtak	Vedtak 25.8.16	4.12.17	1 år 3 md 9 dg ** V ja
16/1179	156/1 Oppmålingsforretning	2 – 16 uker fra vedtak	Vedtak 23.11.16	23.11.17	1 år* og rabatt V ja

Rennebu kommune – Forvaltningsrevisjon
 «Kommunens fastsetting av gebyrer og behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak»

16/1039	31/3 Oppmålingsforretning	2 – 16 uker fra vedtak	Vedtak 10.10.16	22.11.17	1 år 1 md 12 dg** V ja
16/1086	21/19 oppmålingsforretning fire fritidstomter	1- 16 uker	26.10.16	7.6.17	7 md 13 dg*** V ja
17/109	63/266 oppmålingsforretning Berkåk Bestilling.	Er bestilling fullstendig eller trengs supplerende opplysninger ?	19.01.17	Ikke fullført	Avbrutt av rekvirent
17/424	63/40 Oppmålingsforretning deling av eiendom	2-16 uker fra vedtak	Vedtak 18.4.17	23.01.18	9 md og 5 dg* V ja
17/439	66/2 Oppmålingsforretning fritidseiendom	2 – 16 uker fra vedtak	Vedtak 18.4.17	30.01.18	9 md og 12 dg* V ja
17/493	232/7 Oppmålingsforretning Ulsberg – Rekvirent Rennebu kommune	2-16 uker fra vedtak	Vedtak 3.5.17	17.8.17 - Matrikkelbre v oversendt	3 md og 14 dg V nei
17/579	132/14 oppmålingsforretning av eksisterende grenser	1 – 16 uker	26.5.17	4.10.17	4 md 8 dg * V nei
17/620	106/38 oppmålingsforretning 106/67	2 – 16 uker fra vedtak eller suppl. opplysninger	Vedtak 12.12.16	20.02.2018	1 år 2 md 8 dg* V ja
17/703	39/1 og 39/27 Oppmålingsforretning- grensejustering	1 – 16 uker	26.06.17	31.5.18	11 md og 5 dg** V ja
17/766	164/3 oppmålingsforretning fradeling av festet tomt Ingen opplysninger om supplering	2 – 16 uker fra vedtak Reg. i logg	vedtak 9.5.12 17.7.17	 19.12.17	4 år 7 md 10 dg** Ikke laget sak ved vedtak. V ja
17/862	190/3 Oppmålingsforretning Deling av eiendom Innset	Søknad om fradeling 9.16.16	Vedtak 16.08.17	Ikke fullført	Hjemmelshaver død Mangler dokumentasjon
17/962	160/1 Deling av eiendom Aunan, Grindal	2 – 16 uker fra vedtak	Vedtak 19.09.17	03.01.18	3 md og 15 dg V ja
17/1082	102/19 oppmålingsforretning kartlegging av eksisterende grense	1 – 16 uker Supplerende opplysninger ?	24.10.17	Påbegynt 6.9.18 Ikke fullført.	V ja
17/1112	31/1 oppmålingsforretning tomt D3, Ånegga, Sørøyåsen Nerskogen	2 – 16 uker fra vedtak og supplerende opplysninger foreligger	Vedtak 22.9.16 Suppl. opplysning -er 3.11.17	5.9.18	10 md og 2 dag V ja
17/1146	62/199 Oppmålingsforretning Skogliveien Berkåk	2 – 16 uker fra vedtak	15.09.17 Vedtak	5.9.18	9 md og 20 dg V ja
17/1242	143/3 Oppmålingsforretning Jåren, Rennebu Vilkår oppfylt 6.12.17.	2-16 uker etter vedtak.	Vedtak 5.5.15 med vilkår.	31.08.18	7 md 25 dg V ja

Rennebu kommune – Forvaltningsrevisjon
 «Kommunens fastsetting av gebyrer og behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak»

	Supplerende opplysninger innhentet 2/5-18, samtykke fra jordskifterettsleder		rekvisisjon oppmåling 6.12.17		
17/1278	132/4 Oppmålingsforretning Søhaugen Rennebu	2 – 16 uker fra vedtak og suppl. oppl. foreligger	Vedtak 20.12.17 Fullstendig rekvisisjon 10.01.18	29.8.18	7 md og 19 dg V ja

*Gebyr er redusert 1/3 pga tidsoverskridelse jf Matrikkelforskriften § 18 og vinterforskriften.

**Gebyr er redusert 2/3 pga tidsoverskridelse jf Matrikkelforskriften § 18 og vinterforskriften.

*** Gebyr redusert 10 %

Tabellen ovenfor viser at tidsfristen i matrikkelforskriften og vinterforskriften ikke er overholdt og gebyrene er redusert i 10 av 20 utvalgte oppmålingsforretninger. Gebyr på oppmålingsforretninger skal følge satsene som var gjeldende når bestillingen ble gjort. Reduksjon i gebyrene i sakene ovenfor utgjør samlet kr 100 169 i tapte gebyrinntekter for kommunen.

I tabellen kan man også lese at det er 7 av 20 oppmålingsforretninger som har behandlingstid som er innenfor tidsfristene i matrikkelforskriften. Det er videre 3 saker som ikke er fullført pr 25.9.18, og det er saker innkommet 19.1.17, 16.8.17 og 24.10.17.

Vi har gjennomført utplukket i ESA som er kommunens arkivsystem. I tillegg journalføres oppmålingsforretninger i eget kartprogram. Administrasjonen har opplyst at det journalføres utgående dokumenter i ESA mens andre dokumenter journalføres i eget kartprogram.

4.5.2 Tall fra SSB Behandlingstid for byggesaker og kart og oppmåling

Tabell 8: Omfang og saksbehandlingstid for bygge- og delingssaker

SSB saksbehandling bygge- og delesaksbehandling Rapportert av Rennebu kommune	2017	2016	2015
Antall søknader mottatt av kommunen	125	158	159
Antall søknader kommunen behandlet ferdig	110	158	145
Antall mangelfulle søknader hvor det ble bedt om tilleggsinformasjon	Oppgave mangler	61	55
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid kalenderdager	Oppgave mangler	21	31
Antall søknader med saksbehandling over lovpålagt frist	19	30	43

Tabell 9: Sammenligning saksbehandlingstid

SSB saksbehandling bygge- og delesaksbehandling Rapportert av Rennebu kommune	2017	2016	2015
Antall søknader med saksbehandling over lovpålagt frist			
Rennebu	19	30	43
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)			
Rennebu	18	22	..
Sør – Trøndelag	16	19	..
Landet	16	16	
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)			
Rennebu	27	37	..
Sør – Trøndelag	33	44	..
Landet uten Oslo	32	36	

Tabell nr 10: Omfang og saksbehandlingstid kart- og oppmåling

Saksbehandlingstid kart- og oppmåling rapportert av Rennebu kommune	2017	2016	2015
Antall søknader mottatt av kommunen	66	74	81
Antall søknader kommunen behandlet ferdig	62	55	76
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid kalenderdager	120	:	38
Antall søknader med saksbehandling over lovpålagt tid	20	:	0

Tabellene ovenfor er hentet fra statistisk sentralbyrå (SSB) sin statistikkbank, tabell nr 11221. I forklaring til tabellen er tegnet kolon forklart med at tall kan ikke offentliggjøres. Administrasjonen ble kontaktet for nærmere forklaring og opplyser at det er rapportert fra kommunen. Vi har mottatt kopi av innsendt rapporteringsskjema for 2016. Der er det oppgitt gjennomsnittlig 44 kalenderdager som saksbehandlingstid og at antall søknader over lovpålagt tid er 4. Dette er rapportert i punkt D2 1i «for opprettelser av grunneiendommer i alt». Det er ikke rapportert egne tall i punktet «oppmålingsforretninger.»

Sammenligning saksbehandlingstid med andre kommuner

I stedet for sammenligning med landet uten Oslo og Sør – Trøndelag har vi tatt med en tabell som viser gjennomsnittlig saksbehandlingstid kalenderdager for utvalgte kommuner i Sør – Trøndelag.

Tabell 11: Sammenligning saksbehandlingstid med andre kommuner

Saksbehandlingstid kart- og oppmåling rapportert av kommunene	2017	2016	2015
Antall søknader mottatt av kommunen			
Rennebu	66	74	81
Åfjord	46	43	75
Meldal	90	67	69
Holtålen	44	36	47
Selbu	65	71	74
Midtre Gauldal	71	101	98
Oppdal	263	85	216
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid kalenderdager			
Rennebu	120	(44):	38
Åfjord	86	10	:
Meldal	34	75	65
Holtålen	30	76	76
Selbu	10	20	40
Midtre Gauldal	20	:	30
Oppdal	30	35	35
Antall søknader med saksbehandlingstid over lovpålagt tid			
Rennebu	20	(4):	0
Åfjord	3	0	0
Meldal	11	7	4
Holtålen	0	0	0
Selbu	1	0	0
Midtre Gauldal	0	:	5
Oppdal	0	0	0

Vi kan lese av tabellen at Rennebu kommune skiller seg ut i gjennomsnittlig antall saksbehandlingdager og antall søknader med saksbehandlingstid over lovpålagt tid. Tallene i parentes er lagt til ut i fra opplysninger mottatt fra kommunen.

5 REVISORS VURDERING OG KONKLUSJON

5.1 Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for fastsetting av gebyrer?

Revisjonskriteriene er utledet ut i fra grunnlaget som er presentert i kapittel 5.2:

- *Gebyrene ikke skal være høyere enn hva det koster å yte tjenesten, og at det må være gjennomført en selvkostkalkyle som danner grunnlag for kommunens beregninger av gebyrer for tjenestene.*

- *I en selvkostkalkyle skal det inngå direkte og indirekte kostnader knyttet til tjenestene.*
- *Kommunens årsregnskap skal avlegges i samsvar med god kommunal regnskapsskikk og gjeldende krav til KOSTRA rapportering.*

Revisors vurdering

Rennebu kommune har ikke hatt et prinsippvedtak om at gebyrene for byggesaksbehandling og oppmålingsforretninger skal fastsettes ut fra prinsippet om selvkost. Det er gitt informasjon om at det har vært foretatt beregning av selvkost på områdene for mange år siden, men at det ikke foretatt beregning av selvkost for tjenestene siden. Vi vurderer at det er viktig å være klar over at selv om man ikke har vedtak om selvkost på området, er det likevel nødvendig å kunne bekrefte at man ikke tar mer enn hva tjenesten koster.

Vi har sett på regnskapene for 2015 – 2017 for tjenestene byggesak og kart- og oppmålingstjenester. I regnskapene inngår direkte og indirekte kostnader, men det er også andre utgifter og inntekter med ettersom funksjon 302 og 303 omfatter mer enn det som skal inngå i en selvkostkalkyle. I tillegg er det ført lønnsutgifter på feil funksjon. Etter vår vurdering gir regnskapene derfor ikke grunnlag til å si noe om i hvilken grad kommunen har subsidiert tjenestene på området.

Etter god regnskapsskikk er det anbefalt at kommunen gir opplysninger i note til årsregnskapet om selvkostberegninger som viser dekningsgrad for tjenester som kommunen ikke kan ta gebyrer over selvkost. Selv om kommunen ikke har vedtatt full selvkostdekning for byggesaksbehandling og oppmålingsforretninger, er det etter vår vurdering en nyttig tilleggsinformasjon til årsregnskapet. Årsregnskapene gir etter vår vurdering ikke god nok informasjon om tjenestene, i og med at lønnsutgifter er ført på feil funksjon, som igjen har påfølgende feil i KOSTRA – rapporteringen på funksjonene 301, 302 og 303.

Revisors konklusjon

Vår konklusjon er at kommunen ikke etterlever bestemmelsene for fastsetting av gebyrer. Grunnlaget for vår konklusjon er forhold som er vurdert som mangelfulle og det er:

- at vedtatte gebyrer for tjenestene byggesak og kart og oppmåling ikke bygger på egne beregninger av selvkost.
- at KOSTRA – rapporteringen ikke har blitt riktig på grunn av feil funksjon på deler av lønnsutgiftene.
- at det ikke er gitt nyttig tilleggsinformasjon i noter til årsregnskapet.

Rådmannens uttalelse

Rådmannen har kommentert KOSTRA – rapporteringen og beregning av selvkost i sin uttalelse.²

---

² Jf uttalelse vedlagt rapporten

5.2 Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for behandlingstid?

Revisjonskriteriet er utledet ut i fra grunnlaget som er presentert i kapittel 5.2:

- De ulike fristene for saksbehandlingstid for byggesaker og gjennomføring av oppmålingsforretning skal overholdes

Revisors vurdering

For å finne svar på om behandlingstid overholdes har vi vurdert 40 saker fordelt på 20 byggesaker fra 2017 og 20 oppmålingsforretninger fra 2016 og 2017. Våre funn viser at fristene gitt for behandling av byggesaker overholdes i stor grad.

For oppmålingsforretninger er det en høy andel av sakene som har tatt urimelig lang tid sett i forhold til tidsperspektivet som gjelder etter matrikkelforskriften, og etter vinterforskriften som gjør at behandlingsfristen ikke løper i perioden 1. november – 15. mai. Etter vår vurdering er det bekymringsfullt at administrasjonen i 10 av 20 saker har overskredet tidsfristene for ferdigbehandling. Den lange behandlingstiden har resultert i at kommunen har vært nødt til å redusere gebyrene og dermed har tapt inntekter. Vår vurdering er at det er bekymringsfullt at det er tapte gebyrinntekter kr 100 169 bare fordelt på de sakene vi har sett på i denne forvaltningsrevisjonen. Vi vurderer dette som forhold om er viktig å ta med videre ettersom kommunen generelt har økonomiske utfordringer.

Kommunene rapporterer også opplysninger om saksbehandling til SSB, og som danner grunnlaget for tabellene vi har tatt ut fra SSB. I den den grad man kan sammenligne med andre kommuner har etter vår vurdering tjenestetilbudet til innbyggerne i Rennebu vært dårligere enn i sammenligningskommunene. Vi vurderer dette som bekymringsfullt.

Revisors konklusjon

Vi konkluderer med at kommunens behandlingstid for byggesaker er tilfredsstillende for de sakene vi har vurdert.

Når det gjelder oppmålingsforretninger konkluderer vi derimot med at saksbehandlingen ikke har vært tilfredsstillende og at innbyggerne ikke har hatt et godt nok tjenestetilbud. Grunnlaget for vår konklusjon er vesentlige overskridelser av gjeldende tidsfrister sett i forhold til både matrikkelforskriften og kommunens egen vinterforskrift, samt at dette har medført tapte gebyrinntekter for kommunen.

Rådmannens uttalelse

Rådmannen har i sin uttalelse gitt utdypende informasjonen til de oppmålingsforretningene vi har kontrollert. Rådmannen har satt opp en egen tabell med kommentarer som er vedlagt rapporten i kapittel 8.³

---

³ Jf tabell vedlegg 8.3

6 RÅDMANNENS UTTALELSE

I henhold til standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 ble foreløpig rapport i forvaltningsrevisjon sendt til rådmannen for uttalelse. Rådmannen har oversendt en utdypende uttalelse som i helhet er vedlagt rapporten. I dette kapitlet presentere vi utdrag fra uttalelsen. Følgende er beskrevet i uttalelsen:

Til punkt 4.2 – fastsetting av gebyrer og selvkost

Her opplyses det at kommunen har fastsatt en vinterforskrift for oppmåling i vinterhalvåret som gjelder i for tidsrommet 1. nov – 15. mai. Forskriften ble vedtatt av kommunestyret 19.01.2010 sak 2 og tredde i kraft den 1.3.2010. Informasjon om forskriften er innarbeidet i rapporten, og tatt inn i vurderinger og konklusjon.

Til punkt 5.1 – revisors vurdering av gebyrer

Her gis det en mer detaljert beskrivelse av årsaken til at KOSTRA – rapporteringen ble feil i årene 2015 – 2017.

Videre opplyses det at det ikke har vært beregnet selvkost de siste årene, og at det er på tide at ny beregning gjennomføres. Rådmannen foreslår at for 2018 kan dette gjennomføres i januar/februar slik at selvkosten kan kommenteres i årsberetningen for 2018, og at dette vil måtte foretas på grunnlag av en kvalifisert skjønn.

Til punkt 5.2 – revisors vurdering av behandlingstid

Til denne problemstillingen har rådmannen gitt en nærmere beskrivelse av arbeidsprosessen for gjennomføring av oppmålingstjenester. Det er også satt opp en egen tabell⁴, ut i fra vårt utplukk i tabell 7, hvor det er tatt med beskrivelser av enkeltsaker, og for hvilke saker vinterforskriften gjelder. Opplysningene om behandlingstid når vinterforskriften gjelder har vi også innarbeidet i tabell 7 i rapporten.

Rådmannen har gått gjennom de utvalgte oppmålingssakene og har følgende å bemerke i sin uttalelse:

17/109 – sakstype klarlegging. Denne er ikke gjennomført på grunn av at det manglet dokumentasjon i saken. Saken er nå avsluttet fordi rekvisit avbrøt forretningen.

17/776 – fradeling av eksisterende festetomt: Saken tok lang tid å starte på grunn av svikt i vår rutine: Oppmålingssak ble ikke opprettet etter ferdig fradeling.

17/862- sakstype tilleggsareal: sak ble ikke gjennomført på grunn av at hjemmelshaver døde, og det mangler dokumentasjon til å kunne fortsette saken.

17/1082 – sakstype klarlegging/justering: sak resulterte ikke i enkeltvedtak og det var heller ikke behov for tinglysning.

---

⁴ Jf tabell vedlegg 8.3

Avslutningsvis oppsummerer rådmannen i sin uttalelse:

Rådmannen vil vurdere å gå gjennom rutinene for oppmålingstjenester for å få en mest mulig effektiv drift der de tapte gebyrinntektene også vil bli et drøftingsmoment.

Det vil også bli foretatt en ny vurdering av hvordan lønna til de ansatte skal fordeles innenfor plan/byggesak og oppmåling slik at funksjonene 301, 302 og 303 gjenspeiler den reelle aktiviteten innen områdene.

Da regnskapstallene referer til funksjonene, så har disse bidratt til å gi et feil bilde av kostnadsfordelingen. Som en konsekvens av dette er kostnadene til byggesaksbehandlingen blitt undervurdert i regnskapet, og det motsatte gjelder for behandling av oppmålingssaker. Informasjon i og til årsregnskapet har derfor ikke vært presis nok.

Vi er enige i rådmannens oppsummering og forslag til løsninger på tjenesteområdene. Uttalelsen er vedlagt rapporten i kapittel 8.3.

7 REVISORS SAMMENDRAG OG ANBEFALING

Innledning

Formålet med denne forvaltningsrevisjonen var å undersøke om kommunen etterlever bestemmelsene for beregning av gebyrer og bestemmelsene om behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak. Prosjektet omfatter ikke vurderinger av sakenes innhold. Arbeidet videre er delt inn i to problemstillinger. Den første er knyttet til fastsetting av gebyrer, mens den andre er knyttet til saksbehandlingstid for tjenestene. Vi har vurdert funnene mot kriterier hentet fra aktuelle bestemmelser etter plan- og bygningsloven, matrikkelforskriften, KOSTRA – veileder, forskrift om årsregnskap og årsberetning og god kommunal regnskapskikk.

Revisors konklusjoner

Problemstilling 1: Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for fastsetting av gebyrer for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak?

For å besvare denne problemstillingen har vi innhentet informasjon fra administrasjonen, kommunestyresaker og kommuneregnskapet. Informasjonen er vurdert mot kriterier vi har utarbeidet og har resultert i en tredelt konklusjon.

Vi har konkludert med at kommunen ikke etterlever bestemmelsene for fastsetting av gebyrer. Grunnlaget for vår konklusjon er følgende forhold:

- a) Vedtatte gebyrer for tjenestene byggesak og kart og oppmåling bygger ikke på egne beregninger av selvkost.

Utgangspunktet er at gebyrer for oppmålingsforretninger og byggesaksbehandling ikke skal overstige kostnadene i den enkelte sak. For å sikre at innbyggerne ikke betaler mer enn hva det koster å yte tjenesten har vi konkludert med at det burde vært gjennomført egne beregninger av selvkost.

- b) KOSTRA – rapporteringen ikke har blitt riktig på grunn av feil funksjon på deler av lønnsutgiftene.

KOSTRA – veileder og Forskrift om årsregnskap og årsberetning angir hvordan årsregnskapet skal avgis og rapporteres. I kommunens årsregnskap er lønn delvis ført på feil funksjon og med den følge at rapportering av lønnskostnader på funksjonene for byggesaksbehandling og kart og oppmåling har blitt feil i perioden 2015 - 2017.

- c) Det er ikke gitt nyttig tilleggsinformasjon i noter til årsregnskapet.

I kommunal regnskapsstandard nr. 6 – Noter og årsregnskap er det bestemt hvilke noter som skal og anbefales å vedlegge årsregnskapet. Det er anbefalt å legge ved note med tilleggsinformasjon om selvkostområdene. Selv om det ikke har vært vedtatt full selvkost for byggesaksbehandling og oppmålingstjenester, mener vi at det ville vært nyttig å informere om kommunens subsidiering av tjenestene.

Problemstilling 2: Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretninger og byggesak?

For å besvare denne problemstillingen har vi innhentet oversikt fra kommunen over saker behandlet i 2015 – 2017. Vi har sett på 20 tilfeldige byggesaker fra 2017 og 20 tilfeldige oppmålingsforretninger fordelt på 2016 og 2017. Videre har vi hentet informasjon fra Statistisk Sentralbyrå over saksbehandlingstid fra andre kommuner som vi har sammenlignet med. Funnene er vurdert mot kriterier

Kommunens behandlingstid for byggesaker er tilfredsstillende for de saker vi har vurdert.

Når det gjelder oppmålingsforretninger konkluderer vi derimot med at saksbehandlingen ikke har vært tilfredsstillende og at innbyggerne ikke har hatt et godt nok tjenestetilbud. Grunnlaget for vår konklusjon er vesentlige overskridelser av gjeldende tidsfrister sett i forhold til både matrikkelforskriften og kommunens egen vinterforskrift, samt at dette har medført tapte gebyrinntekter for kommunen.

Rådmannens uttalelse

Rådmannen skisserer i uttalelsen forslag til løsninger på hvordan kommunen vil følge opp tjenesteområdene:

Rådmannen vil vurdere å gå gjennom rutinene for oppmålingstjenester for å få en mest mulig effektiv drift der de tapte gebyrinntektene også vil bli et drøftingsmoment.

Det vil også bli foretatt en ny vurdering av hvordan lønna til de ansatte skal fordeles innenfor plan/byggesak og oppmåling slik at funksjonene 301, 302 og 303 gjenspeiler den reelle aktiviteten innen områdene.

Da regnskapstallene referer til funksjonene, så har disse bidratt til å gi et feil bilde av kostnadsfordelingen. Som en konsekvens av dette er kostnadene til byggesaksbehandlingen blitt undervurdert i regnskapet, og det motsatte gjelder for behandling av oppmålingssaker. Informasjon i og til årsregnskapet har derfor ikke vært presis nok.

Revisors anbefaling

Med bakgrunn i våre konklusjoner og rådmannens oppsummering med forslag til løsninger på tjenesteområdene anbefaler vi at:

- det bør utarbeides selvkostkalkyler for tjenestene
- det bør utarbeides rutiner for kvalitetssikring av KOSTRA – rapporteringen
- informasjonen i årsregnskapet om tjenestene bør forbedres
- det bør utarbeides rutiner for å sikre effektiv drift og at innbyggerne får et godt nok tjenestetilbud når det gjelder oppmålingsforretninger

8 VEDLEGG

8.1 Kilder

Lover og forskrifter

1. Plan og bygningsloven
2. Byggeforskriften
3. Matrikkelloven
4. Matrikkelforskriften
5. Kommuneloven 1992
6. Kommuneloven 2018 (ikke i kraft)
7. Forvaltningsloven
8. Forskrift om årsregnskap og årsbudsjett for kommuner

Andre kilder

9. Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder til regnskapsrapporteringen i KOSTRA

10. Rundskriv H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester fra KMD
11. Fastsatt regnskapsstandard: God regnskapskikk nr 6 noter til årsregnskapet
12. Kommuneregnskapet
13. Kommunestyresaker
14. Kostrarapportering
15. Statistisk Sentralbyrå www.ssb.no

8.2 Oversikt over tabeller

Tabell 1: Funksjon 302

Tabell 2: Andel av fellesutgifter

Tabell 3: Funksjon 303

Tabell 4: Andel fellesutgifter kart- og oppmåling

Tabell 5: Oversikt over antall registrerte saker i perioden

Tabell 6: Oversikt over utvalgte byggesaker

Tabell 7: Utvalgte saker oppmålingsforretninger

Tabell 8: Omfang og saksbehandlingstid for bygge- og delingssaker

Tabell 9: Sammenligning saksbehandlingstid

Tabell 10: Omfang og saksbehandlingstid kart- og oppmåling

Tabell 11: Sammenligning saksbehandlingstid med andre kommuner

8.3 Rådmannens uttalelse

Revisjon Fjell IKS
Os kommunehuset

2550 OS I ØSTERDALEN

Saksbehandler: Lill Hemmingsen Bøe
Direkte telefon: 72 42 81 13
Direkte e-post:
lill.boe@rennebu.kommune.no

Vår ref.
18/872-5-LHE/217

Deres ref.

Dato
17.10.2018

UTTALELSE TIL FORELØPIG RAPPORT - FORVALTNINGSREVISJON OPPMÅLINGSFORRETNING OG BYGGESAK

Rennebu kommune har mottatt foreløpig rapport for gjennomlesing og evt. kommentarer til denne.

Det er to problemstillinger som drøftes:

1. Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for fastsetting av gebyrer for tjenestene oppmålingsforretning og byggesak?
2. Etterlever Rennebu kommune bestemmelsene for behandlingstid for tjenestene oppmålingsforretning og byggesak?

Vi har følgende bemerkninger til den fremlagte rapporten:

Til pkt 4.2 – fastsetting av gebyrer og selvkost:

Siste avsnitt: Rennebu kommune har fastsatt vinterforskrift for oppmåling i vinterhalvåret som gjelder for tidsrommet 1.nov- 15.mai. Forskriften ble vedtatt i formannskapet sak 3/10 i møte 19.01.2010 og i kommunestyret sak 2/10. Forskriften tredde i kraft den 1.3.2010.

Praktisk har dette medført at oppmålingsforretningene stoppes den 1.nov, men når været har tillatt oppmåling (ikke tele i jorda, ikke mange kuldegrader i luften eller mye snø på bakken) så har oppmålingsforretninger allikevel vært utført så lenge det har vært behov.

Vinterforskriften medfører at tidsfristen stoppes. Det vil ikke være forsvarlig hverken økonomisk eller kvalitetsmessig å utføre oppmåling når utstyret kan svikte pga værforholdene eller når faste holdepunkter som blir brukt i oppmålingen blir borte under snøen.

5.1 Revisors vurdering av gebyrer:

KOSTRA-veilederen definerer hva som skal inngå i funksjonene 302 og 303. Rennebu har medarbeidere ansatt i hele stillinger og disse lønnes på hver sin funksjon på sitt område. På grunn av vakanser og sykdom har ansatt ført på funksjon 303 blitt brukt til å utføre løpende oppgaver innen funksjon 302. Dette både av variabelt omfang og over varierende tidsrom i perioden 2015-2017. Deler av den ansattes tid i funksjon 303 skulle ha vært ført på en annen funksjon. (Regelen er slik at det skal føres på en annen funksjon enn den tilsattes hovedfunksjon når mer enn 20 % av stillingen brukes på en annen funksjon.)

Det har ikke vært ført detaljert timeliste og fordelingen vil derfor måtte foretas på bakgrunn av best mulig skjønn. Dette har ikke vært gjort og dermed har KOSTRA-rapporteringene blitt feil.

Vedrørende selvkostberegningen

Rennebu kommune har med jevne mellomrom sammenlignet saksbehandlingsgebyrene med våre nabokommuner. Dette på grunn av at saksbehandlingen bygger på samme lovverk og tilnærmet samme lokale forutsetninger. Det er derfor nærliggende å anta at omfanget av jobben er omtrent den samme uansett kommune. Rennebu kommune har brukt nabokommunenes gebyrsatser som indikatorer på om eget gebyrnivået er rimelig – og vi har passet på at Rennebu kommune ikke skal være kostnadsledende.

Pbls §33 sier at kommunen ikke kan ta gebyrer større enn kommunens nødvendige kostnader og ikke større enn selvkost. Revisjonen viser til KMDs «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester», der gebyret består av et produkt/tjeneste og en kapitalkostnad. Produktet omfatter kjerneproduktet (selve tjenesten), tilleggstjenester samt støttefunksjoner, der sistnevnte angir aktiviteter som er pålagt eller vil være nødvendig for kommunen som helhet. Her vil investeringene i den digitale utviklingen f.eks til digitale kart måtte medregnes.

Rennebu kommune har ikke beregnet selvkost de siste årene. Vi ser at dette ikke gir reell oversikt og at ny beregning bør gjennomføres. For 2018 kan dette gjøres i januar/februar 2019 slik at selvkosten kan kommenteres i årsberetninga for 2018. Denne vil måtte foretas på grunnlag av et kvalifisert skjønn.

5.2 Revisors vurdering av behandlingstid:

Byggesaker:

Ved behandling av byggesaker har revisjonen funnet at fristene overholdes i stor grad. Ved gjennomgang av sakene fant vi at sak 17/1039 er ført som 3 ukers sak. Denne er en 12 ukers sak.

Oppmåling:

Oversikt over fremdriften i uttrekkssakene følger i vedlegget.

Felt merket grønt: sakene er behandlet innen fristen

Felt merket rødt: sakene er ferdige etter fristen

Felt merket gult: sakene er avbrutt

Når det tas hensyn til at Rennebu kommune har innført vinterforskriften for oppmåling, vil dette gi noe kortere saksbehandlingstid enn angitt, men allikevel vil mange saker ha tatt for lang tid fordi saksbehandlingstiden beregnes fram til at matrikkelbrev er sendt ut.

Ved sakstypene klarlegging og grensejustering er målet for rekvirenten oftest å få satt ut grensemerker (når oppmålingsforretningen gjennomføres) fordi da kan han gå videre med bygging av vei eller oppføring av bygning.

Ved deling er det i de fleste tilfeller tilstrekkelig for kunden med en tinglyst eiendom for at han kan videreføre sine gjøremål.

På grunn av stor etterspørsel i oppmålingssesongen avventes mange matrikkelføringer og tinglysinger til oppmålingssesongen er over og dette medfører at flest mulig oppmålinger gjøres ute mens det er sesong for utarbeid.

De fleste kundene etterspør ikke noe mer enn sine grensemerker på eiendommen. Om den enkelte forretning hadde blitt fulgt opp umiddelbart med utsteding av matrikkelbrev, ville sannsynligvis færre ha fått gjennomført sine oppmålinger på barmark. Det er trolig at en slik endret rutine også

ville ha ført til tilsvarende antall fristbrudd for da ville flere kunder ha stått i vent allerede fra høsten og vi ville ikke ha klart å ha tatt igjen alle forretningene innen fristen utløp på våren (etter vinterforskriftens utløp).

Rennebu kommune har gått gjennom de utvalgte oppmålingssakene og har følgende å bemerke:

- 17/109 – sakstypen klarlegging. Denne er ikke gjennomført på grunn av at det manglet dokumentasjon i saken. Saken er nå avsluttet fordi rekvirent avbrøt forretningen.
- 17/776 – fradeling av eksisterende festetomt: Saken tok lang tid å starte på grunn av svikt i vår rutine: Oppmålingssak ble ikke opprettet etter ferdig fradeling.
- 17/862 – sakstype tilleggsareal: sak ble ikke gjennomført på grunn av at hjemmelshaver døde, og det mangler dokumentasjon til å kunne fortsette saken.
- 17/1082 – sakstype klarlegging/ justering: sak resulteret ikke i enkeltvedtak og det var heller ikke behov for tinglysing.

Revisor konkluderer med at kommunens saksbehandling innen oppmåling ikke har vært tilfredsstillende og at innbyggerne ikke har fått et godt nok tjenestetilbud på bakgrunn av vesentlige tidsoverskridelser samt tapte gebyrinntekter.

Rennebu kommune opplever derimot at innbyggerne i hovedsak føler at de har fått gode tjenester til riktig tid samtidig som mange har fått tjenesten til en redusert pris.

Oppsummering:

Dagens saksbehandlingspraksis for oppmåling fører til at mange får gebyrreduksjon pga overskredet tidsfrist. Rådmannen vil vurdere å gå gjennom rutineene for oppmålingstjenestene for å få en mest mulig effektiv drift der de tapte gebyrinntektene også vil bli et drøftingsmoment.

Det vil også bli foretatt en ny vurdering av hvordan lønna til de ansatte skal fordeles innenfor plan/byggesak og oppmåling slik at funksjonene 301, 302 og 303 gjenspeiler den reelle aktiviteten innen områdene.

Da regnskapstallene refererer til funksjonene, så har disse bidratt til å gi et feil bilde av kostnadsfordelingen. Som en konsekvens av dette er kostnadene til byggesaksbehandlingen blitt undervurdert i regnskapet, og det motsatte gjelder for behandlingen av oppmålingssaker. Informasjonen i og til årsregnskapet har derfor ikke vært ikke vært presis nok.

Med vennlig hilsen
Rennebu kommune

Lill Hemmingsen Bøe
Assisterende rådmann

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Vedlegg: Oversikt over fremdriften i uttrekkssakene for oppmåling

Kopi: Rådmannen, økonomirådgiver

Arkivsaknr	Saksart	Sakstype	Vedtaksdato	Endelig		Frist matrikkelbrev	Gjennomført		Matrikkelbrev utsendt	Vinterforskrift aktiv ja/nei	Klagefrist vedtak pbl - forlengelse av frist for matrikkelbrev	Prisreduksjon
				Rekvisisjonsdato	rekvisisjonsdato		forretning	Matrikkelført				
16/595	Oppmålingsforretning	Klarlegging		27.05.2016	27.05.2016	16.09.2016	03.10.2017	04.10.2017	22.11.2017	Nei	Nei	6 254
16/899	Oppmålingsforretning	Feste til grunneiendom	25.08.2016	26.08.2016	15.09.2016	20.07.2017	15.06.2017	06.07.2017	04.12.2017	Ja	Ja	9 877
16/1179	Oppmålingsforretning	Grunneiendom - fem tomter	23.11.2016	24.11.2016	14.12.2016	05.09.2017	01.06.2017	06.06.2017	23.11.2017	Ja	Ja	21 729
16/1039	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	10.10.2016	11.10.2016	31.10.2016	04.09.2017	15.06.2017	28.06.2017	22.11.2017	Ja	Ja	9 877
16/1086	Oppmålingsforretning	Grunneiendom - fire tomter	07.05.2015	26.10.2016	26.10.2016	30.08.2017	30.05.2017	02.06.2017	07.06.2017	Ja	Nei	
17/109	Oppmålingsforretning			19.01.2017								Avbrutt av rekvirent.
17/424	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	11.04.2017	18.04.2017	02.05.2017	05.09.2017	20.06.2017	18.08.2017	25.01.2018	Ja	Ja	5 185
17/439	Oppmålingsforretning	Feste til grunneiendom	18.04.2017	20.04.2017	09.05.2017	05.09.2017	05.10.2017	29.01.2018	30.01.2018	Ja	Ja	5 185
17/493	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	03.05.2017	04.05.2017	04.05.2017	05.09.2017	08.05.2017	24.05.2017	17.08.2017	nei	nei	
17/579	Oppmålingsforretning	Eksisterende grenser	ingen vedtak	26.05.2017	26.05.2017	15.09.2017	31.08.2017	04.10.2017	04.10.2017	nei	ja	3 247
17/620	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	12.12.2016	08.06.2017	08.06.2017	28.09.2017	15.08.2017	14.12.2017	20.02.2018	ja	ja	6 027
17/703	Oppmålingsforretning	Grensejustering	27.06.2017	27.06.2017	27.06.2017	17.10.2017	06.09.2017	15.01.2018	31.05.2018	ja	ja	7 800
17/766	Oppmålingsforretning	Fradeling eksisterende festetomt	09.05.2012	25.08.2017					19.12.2017	ja	ja	7 107
17/862	Oppmålingsforretning	Grunneiendom tilleggsareal	16.08.2017									ikke laget sak ved vedtak.
17/962	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	19.19.17	20.09.2017	10.10.2017	05.09.2018	24.10.2017	26.10.2017	03.01.2018	ja	nei	
17/1082	Oppmålingsforretning	Klarlegging/justering	ingen vedtak	25.10.2017	25.10.2017	29.08.2018	05.06.2018	ikke mat		ja	ja	
17/1112	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	03.11.2017	03.11.2017	24.11.2017	05.09.2018	22.05.2018	31.05.2018	05.09.2018	ja	nei	
17/1146	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	15.09.2017	13.11.2017	13.11.2017	05.09.2018	12.06.2018	05.09.2018	05.09.2018	ja	nei	
17/1242	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	05.05.2015	06.12.2017	06.12.2017	05.09.2018	08.05.2018	31.08.2018	31.08.2018	ja	nei	
17/1278	Oppmålingsforretning	Grunneiendom	20.12.2017	21.12.2017		05.09.2018	29.08.2018	29.08.2018	30.08.2018	ja	nei	

Vedtaksdato: Vedtak etter plan og bygningsloven har 3 ukers klagefrist. Når disse tre ukene har gått, starter fristen etter matrikkelloven å løpe.

Endelig rekvisisjonsdato: Dato når sak er rekvirert inn hos oppmåling.

Frist matrikkelbrev: Dato når matrikkelbrev skal være utsendt i henhold til matrikkellov.

Gjennomført forretning: Dato når forretning i felt er gjennomført.

Matrikkelført: Dato for føring av opplysninger i nasjonale baser.

Tinglyst: Dato for når evt. nye eiendommer er tinglyst. Viktig i forbindelse med overskjøting av eiendommer.

Matrikkelbrev utsendt: Dato for når matrikkelbrev er oversendt hjemmelshaver.